

Λένε για μια μικρή γραφική ευρωπαϊκή πόλη ότι οι άνθρωποι που την κατοικούν βγαίνουν από το σπίτι φορώντας γούνινα παλτά, αλλά από κάτω δεν φοράνε τίποτα – είναι γυμνοί. Θέλουν να πουν μ' αυτό ότι πρόκειται για μια πόλη γεμάτη μυστικά, γεμάτη από μια κρυφή, αλλόκοτη γοητεία και μυστηριώδεις επιθυμίες... Η πόλη λειτουργεί σαν θέατρο, όπου οι άνθρωποι μοιράζουν την καθημερινότητά τους από τη μια ζώντας την εσωτερική τους ζωή και από την άλλη δίνοντας παραστάσεις σαν ηθοποιοί.

Μα το ίδιο δεν ισχύει λίγο-πολύ και για άλλες πόλεις; Και, από μια άποψη, αυτή η ατμόσφαιρα δεν είναι που κάνει τη ζωή τούτων των πόλεων συναρπαστική;

Μια τέτοια πόλη –που νοείται πάντοτε ως κοινότητα όχι μόνο αυτών που ζουν εκεί σήμερα μόνιμα, αλλά και των ξενιτεμένων, αυτών που ζουν με το ένα πόδι εκεί και με το άλλο αλλού, ακόμα και των πεθαμένων– είναι το σκηνικό για τις ιστορίες αυτού του βιβλίου. Η πόλη δεν είναι συγκεκριμένη: μπορεί να είναι μια σύγχρονη

ελληνική πόλη στη δεκαετία του '60, με τα θερινά σινεμά και τα πολεμικά έργα, τις ταινίες της Βουγιουκλάκη, τα Μίκυ Μάους και τον Μικρό Ήρωα· με τον ήδη λίγο μακρινό απόηχο του εμφυλίου πολέμου και τη λάμψη της οικονομικής ανάπτυξης, τα κατηχητικά και τα νέα ήθη. Μπορεί να είναι μια πόλη της δεκαετίας του '70, του '80 ακόμα και του '90, αλλά μπορεί και όχι. Μπορεί να είναι μια πόλη εντελώς φανταστική, γεμάτη όμως από πραγματικούς χαρακτήρες, δηλαδή από ανθρώπους γεμάτους αντιφάσεις, σαν αυτούς που συναντάμε καθημερινά στο δρόμο, στη δουλειά, στις παρέες ή ακόμα και μέσα στο ίδιο μας το σπίτι.

Τι όμορφα που θα είναι...

Είναι ψηλός, λεπτοκαμωμένος, με ωραία λιτά χαρακτηριστικά. Πλησιάζει τα πενήντα, αλλά τίποτε πάνω του δεν προμηνύει τα γερατειά – περισσότερο μοιάζει με έφηβο που μεγαλοδείχνει. Έχει τρόπους λεπτούς, σχεδόν εύθραυστους, μάτια θλιμμένα και στοχαστικά. Οι κινήσεις του είναι ζωηρές, μα συχνά και αδέξιες. Δεν μπορείς να μην προσέξεις αυτό τον άνθρωπο σε μια κοινωνική συναναστροφή, έχει κάτι που τον κάνει να μη μοιάζει με τους άλλους.

«Δηλαδή», θα μου πείτε, «μας τον συστήνεις; Είναι καλός; Να τον κάνουμε παρέα;» Μερικοί από σας είναι ανυπόμονοι, θέλουν να ξεκαθαρίσουν γρήγορα την κατάσταση: «Πες μας και τίποτ' άλλο γι' αυτόν! Τι δουλειά κάνει; Πού είναι το σπίτι του; Πώς διασκεδάζει;». «Είναι μόνος;» ρωτάνε κάποιες καλοφτιαγμένες ώριμες κυρίες, και μας κλείνουν το μάτι.

Ναι, είναι μόνος. Όταν μάλιστα έρχεται να μείνει για λίγες μέρες στη γενέθλια πόλη δεν είναι απλώς μό-

νος, γίνεται σχεδόν αγοραφοβικός. Κλείνεται στο σπίτι των μοναδικών συγγενών που του έχουν απομείνει και δεν ξεμυτίζει από την πόρτα. Και ξέρετε τι κάνει με τους ανθρώπους που επισκέπτονται αυτό το ανοιχτό σπίτι; Σχεδόν τίποτα. Είναι μεν ευγενικός, αλλά δεν πολυμιλάει. Κι όταν μιλάει το κάνει με δυσκολία, σαν να του βγαίνουν οι λέξεις με το τσιγκέλι. Με τα μάτια χαμηλωμένα, όλος αμηχανία, είναι σαν να υπομένει στωικά όλη αυτή την κοινωνική δοκιμασία.

Σας βλέπω τώρα που βιάζεστε να τον σβήσετε από το καρνέ των πιθανών μελλοντικών συναναστροφών σας. Κάντε ό,τι θέλετε, δεν έχω κάτι συγκεκριμένο να σας συμβουλευσω. Ένα μόνο σας λέω: πίσω από αυτή την κλειδαμπαρωμένη εξώπορτα της ψυχής του κρύβεται ένα ολόκληρο δίπατο παλαικό σπίτι. Ψηλοτάβανο, με μεγάλα παράθυρα, με αετώματα και ακροχέραμα. «Και τι μας νοιάζει;» θα μου πείτε. «Χαρά στο πράγμα. Αυτό το εγκαταλειμμένο σπίτι σίγουρα θα είναι αραχνιασμένο και με πεσμένους σοβάδες, η ξύλινη σκάλα που σε πάει στον επάνω όροφο θα τρίζει, άσε που άμα πατήσεις σε κανένα χαλασμένο σκαλί μπορεί και να σκοτωθείς». Δεν είπα ότι πρέπει να σας νοιάζει. Απλώς, κάνοντας το καθήκον μου, σας ενημέρωσα για όλο το σκηνικό. «Όλο;» σας ακούω να μου λέτε αγριεμένα. «Μας λείπουν πολλές λεπτομέρειες», φωνάζετε και δεν φεύγετε. Τα μάτια σας λάμπουν από περιέργεια και αποκλείεται να φύγετε τώρα που αρχίζουν τα γαργαλιστικά.

Ξέρω, ξέρω, περιμένετε να ακούσετε ιστορίες για μεγάλους αδιέξοδους έρωτες, χαμένες περιουσίες και άλλα τέτοια σχετικά. Λυπάμαι που θα σας απογοητεύσω. Δεν γνωρίζω δα και τόσες λεπτομέρειες. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι ο άνθρωπος αυτός, όταν έφυγε με υψηλούς στόχους και μεγάλες προσδοκίες από την πόλη όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, δεν φανταζόταν ότι τα πράγματα θα είχαν αυτή την κατάληξη. «Και γιατί έφυγε;» θα με ρωτήσετε. Μα πού να κρατήσει η μικρή πόλη τέτοιο λαμπρό παιδί; Έκανε δυνατές σπουδές εκεί που πήγε, και στην πρωτεύουσα και στο εξωτερικό. Όχι για να διεκδικήσει καρέκλα διευθυντή ούτε για να αποκτήσει ευρύχωρο σπίτι με ακριβά έπιπλα. Τέτοια είχε και στο πατρικό του, και μάλιστα χωρίς σχεδόν να κουνήσει ούτε το μικρό του δαχτυλάκι. Όχι, όχι! Έφυγε από τη γενέθλια γη με σκοπό να μην ξαναγυρίσει, επειδή έβρισκε χοντροκομμένους τους τρόπους, πολύ αργούς τους ρυθμούς, πνιγηρές τις προοπτικές. Έφυγε για να γνωρίσει τον κόσμο και για να βοηθήσει να γίνει καλύτερος – σαν τον Ζορρό ή τον Κόκκινο Κουρσάρο, τους ήρωες της παιδικής του ηλικίας. Έφυγε καβάλα στ' άλογο κι ήθελε να βγάλει φτερά για να πάει στον ουρανό.

«Και, τι κέρδισε;» θα μου πείτε. «Τόσο ποδοβολητό, τόση προσπάθεια, τόση ενατένιση, για να καταλήξει αμήχανος να πιάσει μια θέση στη γωνιά;»

Κοιτάξτε, μην υποτιμάτε και τόσο τη γωνιά του. Την έχει στολίσει με σπάνια κεντήματα, την έχει...

«Μην προσπαθείς», θα με σταματήσετε. «Ξέρεις πολύ καλά τι εννοούμε».

«Αλλά και τι έχασε;» θα πούνε άλλοι. «Φαντάζεστε αυτό τον έφηβο κάποιας ηλικίας να είναι σαν αυτούς τους ώριμους κυρίους που ζούνε για να τρώνε παιδάκια και περιμένουν την Κυριακή για να βγούνε βόλτα στην πλατεία φορώντας τα φρεσκοσιδερωμένα τους πουκάμισα και τα καινούργια δερμάτινα πανωφόρια με τη γούνα στο λαιμό;»

Καλά, μ' αυτή την έννοια δεν έχασε τίποτα. Αλλά αυτός δεν ήταν ο άνθρωπος που θα έπαιζε με τη ζωή και τα όνειρά του για να ικανοποιηθεί στο τέλος με το «η μία, η άλλη».

Επομένως, τι είναι αυτό που μας ενοχλεί περισσότερο στην κατάστασή του; Πρέπει να ομολογήσουμε ότι δεν είναι τόσο η αμηχανία του παρόντος του που μας καταθλίβει όσο το διαφαινόμενο μαράζωμα του μέλλοντός του, γι' αυτόν που έφυγε από την πατρίδα του για να πολεμήσει την πνιγηρότητα των προοπτικών.

Μα πάλι, δεν είναι δα και τόσο μεγάλος για να τα μαζεύει. Δεν είναι ακόμα τελειωμένος. Και τι όμορφα που θα είναι, πόσο γοητευτικά, όταν έρθει η ώρα που θα αποφασίσει να ανοίξει τη σκουριασμένη εξώπορτα και τα μεγάλα παντζούρια, όταν βαλθεί να καθαρήσει το δίπατο παλαιικό σπιτικό του...

Κι αφού ξεσκονίσει όλα τα έπιπλα, αφού γυαλίσει τα σκεύη και στρώσει τα χαλιά, αφού συμπληρώσει στους πολυελαίους τα κεριά που τους λείπουν, τι όμορφα που θα είναι να οργανώσει εκεί μια λαμπρή γιορτή... Κι εσείς που τώρα τον αγνοείτε ή στραβομουτσουνιάζετε μόλις ακούτε να μιλάνε γι' αυτόν, πολύ θα λαχταράτε να πάρετε μέρος σ' αυτή την ξεχωριστή περίπτωση. Η εξαίσια μουσική θα παρασύρει μέχρι εκεί τα βήματά σας, και στο τέλος θα βρεθείτε να κοιτάτε με μάτια λιγωμένα, κάτω από τα ολόφωτα παράθυρα, τους χορευτές που θα στροβιλίζονται χωρίς τελειωμό... Μη διστάσετε εκείνη την ώρα. Η γιορτή είναι και για σας, η πόρτα θα είναι ανοιχτή, και ο οικοδεσπότης, κομφός, υφιπέτης και χαλαρωμένος, μ' ένα χαμόγελο θα σας περιμένει...